

deixant la seva confirmació als estudis futurs, no sense cridar l'atenció sobre un vell nom de lloc, segurament gallo-cèltic, que podria aportar-hi un indicati favorable, el de la vila de *Lauzerta*, en país més ric en farratges que en cereals ni altres conreus, entremig de Tolosa i Agén, vora la Garona, dept. Tarn-et-Garonne, arran de Moissac: avui la seva importància ha decaigut, si bé encara és chef-lieu de canton, però havia estat gran i el detall que en esclatar la Revolució, el 1789, encara era la capital d'una «sénéchaussée» és indicati de la seva importància antiga i forta prova que el nom és pre-romà, com ho és d'altra banda el caràcter sense dubte pre-romà de la terminació *-ERTA*, i l'aire netament indoeuropeu del radical (*LEUC-?*, *LAUD-?*). Per desgràcia no hi ha *Dictionnaire Topographique* del Tarn-et-Garonne, i els toponimistes francesos i alemanys han negligit totalment l'estudi d'aquest nom: manca en les obres bàsiques de Longnon, Gröhler i Vincent, i no hi ha res que s'hi refereixi en l'*Altcelt. Spr.* de Holder (*Lauc-*, *Leuc-*, *-ud-*, o en els sufixos *-ert-*, *-ri-* etc.); sembla que la nostra obra és el primer treball romanista que se n'ha preocupat (veg., però, el mapa de geografia històrica, de l'*ALGc.*, on s'assenyala la importància històrica del lloc i de la seva vella demarcació). Essent així és possible que el parrel fos *LOUETH-ST-* (car *ou* es podia llatinitzar en *-AU-*), però és clar que no podem descartar que fos *LEUC-* 'blanc, brillant' (d'on el gal *Leucetios* 'Mart, déu del llamp i el tro', d'on els mots cat. estudiats a *LLOSSAR*, i Holder II, 194) o bé *LOUS/LEUS-* (d'on el nom de *Lauzanne*, i altres pre-romans, Holder II, 103, 202).

¹ Aquests dos diccionaris donen el mot com a antiquat com en el cas d'altres mots que ja no s'usaven a Barcelona per aquells anys o que mai s'hi havien usat com per exemple la paraula que ens interessa. — ² Coromines, en una llista de mots empordanesos recollits per ell l'any 1898, posa: «*Userda*: Ho diuen a tot l'Ampurdà; a Barcelona *ufals*» (Llens, agost de 1898). — ³ A. Sallent (*BDC* xvii, 30b) inclou la forma *luzerna* sense donar cap indicació d'on la treu. — ⁴ Rolland (*l. c.*) duu com a nom variant de *luzerne* la forma *vièlèti* a Champplitte (Haute Saône), però afegint que és a causa del color de la flor. — ⁵ Per a testimonis del canvi de *-st-* en gàllic *-ts-* o *-θ-*, veg. les referències donades en els articles *MADUIXA* i *SORNA*.
Usit, *usitar*, V. *ús*

Usnea: apareix en Cauliach, «*Usnea* quercina qui és mossà blanca», a. 1492; espècie de líquen que segons Font i Quer (*Plantes med.*, 1962, 43a) és conegut en català actual amb els noms de *barba de caputxí*, *barba d'alzina*, *barba de reboll* (*Usnea barbata*), pres de l'àrab *ušna* (Dozy, *Suppl.* I, 26a3), que significa el mateix que *šiba* «mousse» (I, 808a).

Ussar 'abordar, aqüissar' (La Llitera, Sineu, Maó, *AlcM*), V. *abuixar*, I, 22b60, 23a18, 23a14 *Ussol*, grafia variant per *uçol* (*URÇOL*) *Ussona*: mot usat a la Serra de Cadí designant la planta gramínia, *Festuca scoparia*, dit *caní* a Puigscalim (Masclans, 1983,

p. 233); d'origen no clar, però cf. arag. *usón* 'classe de bolet' (Casacuberta, *BDC* xxiv, 183a) *Usta*, com a nom de la planta de l'espècie *Helianthemum myrtifolium* es dona, segons *AlcM*, en el *Vocab. de nombres vulg. val.* de Lluís Pardo García (*ACCV* v, 161), sinònim de *setge* i *tuferola*; Masclans, 1983, s. v. *tuferola*, reporta que «és terme isolat i no confirmat fins ara» i nosaltres no en tenim més dades.

Ustia 'franja estreta i llarga de malla de cordill, de 2 pams, que hi ha a la part inferior d'una peça de bou, entre el sac i la boca de la xarxa. Serveix de reforç, i de filtre perquè fugi la sorreta de la xarxa' (E. Roig, J. Amades, *Vocab. de la Pesca*, *BDC* xiv, 67), 'part de l'art de bou on s'uneixen les dues cames i des de la qual el peix passa al sac o còp' (Spelbrink, *Die Mittelmeerinseln Eivissa und Forment.*, *BDC* xxiv, 99): segons tots indicis és una mena d'*osta* i com que té a veure amb xarxa ens preguntem si no seria el resultat d'un encreuament entre *osta* i *sàrcia/sàrtia* (variant de *xarxa*).

Ustió, *ustori*, V. *urent* Usual, usualment, usuari, usucapió, usucapir, usufructuar, usufructuari, usura, usurari, usurer, usurpació, usurpador, usurpar, V. *ús*

Ut 'la primera nota de l'escala musical (modernament anomenada *do*): és a dir, *ut* era la primera de la sèrie de síl·labes (*ut, re, mi, fa, sol*) que indiquen notes de l'escala musical.

Ut, en la frase *ets i uts*, veg. s. v. *ETS* i *UTS* *Uten-sili*, V. *ús*

ÚTER, pres del ll. *ütèrus* id. □ 1.ª doc.: Belv. 1805, Lab. 1840, 1888, que escriuen *útero*.

DERIV.: *Uteri* [Belv. 1805].

CPT.: *Utero-*, *uter-*, primer element dels compostos amb *úter*, *uteroabdominal*, *uterovesical*, *uteràlgia*.

Útil, *utilar*, *utilitari*, *utilitarisme*, *utilitat*, *utilitós*, *utilitzable*, *utilització*, *utilitzar*, *utillatge*, *útilment*, *utíls*, V. *ús* *Utopia*, *utòpic*, *utòpicament*, *utopista*, V. *topo-*

Utrec 'tela de vellut que s'usa per a tapissar mobles' (*AlcM*, a base d'un ex. de NOLLER): evidentment ve del nom de la ciutat holandesa *Utricle*, *utricular*, V. *odre* *Utubri*, V. *octubre* (*VUIT*)

Utxa 'orde amb què un treballador o una colla de treballadors fan la feina en els camps', 'faixa de terra que treballen amb un orde constant' (Vilafamés, *Maestr.*, *AlcM*): d'origen desconegut; cf. cast. *hucha* «el arca grande que tienen los labradores para conservar el dinero, ropa y lo más precioso» (*DAut.*, *DECH* III, 410b40), port. *ucha* 'arca en què es guarden coses d'alimentació' (Moraes), cat. *buca* [1415] 'capa amb caputxa' (IV, 824b32), que provenen del fr. *huche* 'arca per a guardar farina'; potser l'acc. de 'faixa de terra que treballen els llauradors' fos el sentit primari, i que hom hi hagués vist una mena d'arca (de patates, de safanòries, de cebes etc.), o bé *utxa* fos una exclamació que es dirigiria per a exhortar o ordenar la